

לעילוי נשמת

אאמו"ר הגאון רבי דב בן רבי זלמן זללה"ה

נלב"ע כב שבט תשפ"ד

אמי מורתי הצדקנית מרת שיינא בת רבי ישראל שלום ע"ה

נלב"ע יד סיון תשע"א

פרשת כי תצא תשפ"ה
שנה ט"ו

גליון תרי"א - 611

דברי ישר

לקוטים, מוסרים ופרפראות בפשט ובדרש
בפרשת השבוע ובעניניא דיומא

בהוצאת מכון דברי ישר

צוה לישר

המנצח הוא הלוחם

פי תצא למלחמה על
אויביך ונתנו ה' א-להיך
בידך ושביט שביו

כתב העקדת יצחק כי יש להתבונן היטב במלות
הכתוב כי הם מלות מועטות המחזיקות את המרובה.
כשתצא - אתה למלחמה על אויבך, דע לך כי לא אתה
הוא המנצח כי לא אתה הוא הלוחם כי אם הקב"ה
בעצמו ואליו מתייחס הנצחון שנאמר ונתנו ה' א-להיך
בידך והלוחם הוא זה שמנצח ונותן אותם בידך, ומה כן
מתייחס אליך היוצא למלחמה?

ושביט שביו, לאחר שהאויבים מנוצחים אתה רק צריך
לאסוף את השבי ולראות מה לשרוף ומה לקחת.
אבל על עצם המלחמה, אל תעלה על דעתך שמהו
אתה עשית.

כדי לזכות למלחמה כזו ונצחון כזה, אומר הספרי
צריך להתכונן למלחמה כמו שכתוב לעיל בפרשת
שופטים.
ומתוך הן, אתה שומע לאן.

רמז לסדר גרות הגיורת

והבאתה אל תוך ביתך וגלחיה
את ראשה ועשתה את צפרניה
והסירה את שמלת שביה
מעליה וישבה בביתך ובכתה
את אביה ואת אמה

כתב הצרור המור ואולי רמז כל זה [פסוקי המעשים
שעושה ליפת תאר לפני שנושאה לאשה] להורות לנו
סדרי הגיורת המוזכר ברות המואביה.

ולזה אמר והבאתה אל תוך ביתך לבית ששם
אומרים לה לומר לה מצוות קלות וחמורות כמוזכר
בחז"ל.

וגלחיה את ראשה ... כשמטבילין אותה היו מגלחין
ראשה בענין שלא יהיה בשערה דבר חוצץ.

וכן ועשתה את צפרניה בענין שלא יהיה בהן דבר
חוצץ כמו בצק שתחת הצפורן.
וכן והסירה את שמלת שביה מעליה לפי שבגדיה
טמאים כטומאת הנדה, וצריכה להחליף בגדיה.
וישבה בביתך כאומרו ביולדת הנטהרת מטומאתה
תשב על דמי טהרה.

ובכתה את אביה ואת אמה שתכפור בעבודה זרה
שנקראת על ידי העובדים אותה אב ואם, כאומרו ירמיה ב,
כז אמרים לעץ אבי אמה ולאבן את ולדתנו, כי הגיורת
צריכה לכפור בע"ז קודם שתכנס לברית התורה
ולטבילה.

מנהג קדמון

ועשתה את צפרניה

רבי שמואל אלטער זצ"ל בלקוטי בתר לקוטי מהר"ב
מתאר את "תהליך ההתקדמות" של העולם המודרני
בימיו [לפני 60-70 שנה] ומגלה ל"מתקדמים" כי בעצם
הם חוזרים אחורנית, ולא סתם אחורנית אלא לתרבות
הפרימיטיבית שהיתה נחלתם של העמים הקדמונים
שהיו מוכנים להפקיר את עצמן ואת בנותיהן כדי לנצח
במלחמה....

ומתאונן על כך שלא רק אומות העולם "חוזרים"
למקורותיהם המפוקפקים, אלא גם בנות ישראל
מצטרפות למנהגי העמים הקדמונים.

וכך הוא מצטט את דברי בעל הצרור המור ועשתה
את צפרניה - לפי שבנות הגוים צובעים את צפרניהם
בצבע כדי שיסתכלו בהם ועל ידי זה יפתו אותם לעבירה
לכן אמרה תורה ועשתה את צפרניה היינו שתגדלם בלי
תיקון וצבע.

וכך מסיים בעל הלקוטי בתר ליקוטי ואומר
"ולדאבוננו גם בנות ישראל בצבעם את צפרניהם
תופשים כעת במנהגם של העמים הקדמונים שראה בעל
צרור המור שחי בימים אלה ואוי לאותה בושח".

ירח ולא חודש

ירח ימים

מפרשים שואלים למה אמר ירח ולא אמר חודש?
במדרש הביאור כתב בשם רבותינו שבא הדבר ללמד
כי מונים את הימים אפילו מאמצע החודש לאמצע
החודש הבא [אפילו שזה מתפרס על פני שני חודשים,
אבל זה ירח אחד].

ואילו היה אומר חודש - שמשמעו של חודש הוא
בשלמותו מתחילתו ועד סופו, היתה צריכה לשבת
בביתו באופן של חודש מא' בחודש עד סופו בחודש
יחיד ולא שיתפרס על פני שני חודשים.

הדברי שאול מיישב על פי מה שהאומות מונים
לפי החמה וישראל מונים ללבנה, לכך אמר ירח, מפני
שבא לגיירה והגיורת צריכה לעזוב ולשכוח את עמה
ואת אלוהיה, על כן תשב ירח - כשם הלבנה, כפי
שמונים על פי דת יהודית שמקבלת על עצמה.

הוא לא יוכל

לא יוכל לבקר

לכאורה די אם היה כותב לא יבקר, והיה נשמע
מזה האיסור של ביכור בן האהובה, ומדוע אמר לא
יוכל לבקר.

אומר רבי משה דוד וואלי ז"ל בפירושו משנה
למלך עה"ת, באה התורה לומר שדרכים רבות יש ביד
הבורא למנוע את הביכור הזה, גם אם האב ירצה ח"ו
לעבור על המצוה, הקב"ה ידאג שזה לא יגיע לידיים
שהאבא רוצה, ולא רק, אלא אם ירצה ה' בן האהובה
ימות ובן השנואה ירש אותו, ולא רק את ה'פי שנים'
שנלקח ממנו, אלא את כל ממונו של הבן המבוכר.
על כן נאמר לא יוכל לבקר, כי הוא לא יכול לעבור
את פי ה'.

בגלל האבא

פי יהיה לאיש בן סורר ומורה
איננו שמע בקול אביו ובקול אמו
החיד"א בחומת אנך מביא מכת"י הרב הגדול
מהר"ר וידאל צרפתי ז"ל [כיום הכ"י מודפס ויקרא
שמו צמח דוד], כי הפסוק מתפרש כך פי יהיה לאיש
בן סורר ומורה זאת מפני שאבי הבן סורר, הוא עצמו
איננו שמע בקול אביו ובקול אמו, ולכן מדה כנגד
מדה קיבל גמולו שבנו יהיה בן סורר ומורה.

[א"ה, קצת קשה, אם מצד מדה כנגד מדה היה לו
לקבל בן כמוהו שאיננו שומע בקול אביו ובקול אמו,
ומדוע מקבל עונש גדול יותר של בן סורר ומורה.
ושמעתי ליישב ע"ד הצחות, כי גם על זה נאמר "יפה
כח הבן מכח האב", הבן ראה מה שעושה אביו וישר
בעינו להוסיף על זה עוד].

ההלכה הנלמדת מעונש בן סורר ומורה

וְרָגְמָהוּ כָּל אָנָּשִׁי עִירוֹ בְּאֲבָנִים
וְמֵת וּבְעֶרְתָּ הָרַע מִקִּרְבֶּךָ וְכָל
יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִירָאוּ

בפירושי התורה לרבי יהודה החסיד ז"ל כתב כי
למאן דאמר בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות,
למה נכתב.

כי למדים מזה ההלכה שיש לבית דין להכות
ולענוש שלא כדין כמו שאמרו ביבמות ז: באחד שרכב
על הסוס בשבת וסקלוהו, לא מן הדין, שכן הרוכב על
הסוס בשבת אינו במיתה מהתורה, אלא שענשוהו כי
השעה היתה צריכה לכך שלא יעשו עוד כמוהו,
ונלמד זה מהריגת בן סורר ומורה שאף על פי
שבמעשיו כעת לא חייב מצד עצמם מיתה, אלא מצד
שהשעה צריכה לכך כי סופו שילסטם את הבריות.

כי לא היה ולא נברא

וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִירָאוּ
מדוע בעניין בן סורר ומורה והריגתו נאמר וְכָל
יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִירָאוּ לשון שלא מצויה כמעט בשאר
עבירות, אלא בזקן ממרא ובעדים זוממים.
ועוד מדוע כאן לא אמר כמו שאמר בזקן ממרא וְלֹא
יִזְדוּן עוֹד, ובעדים זוממין וְלֹא יִסְפוּ לַעֲשׂוֹת עוֹד כְּדָבָר
הָרַע הַזֶּה.

בספר שתי ידות כתב כי מפני מה שאמרו רז"ל סנהדרין
עא. בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות [ואמרו
שם שנכתב כדי לדרוש ולקבל שכר], על זה הדרך אף
אנו נאמר אם לא היה ולא עתיד להיות, למה נכתב
הענין, אלא כדי שוְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִירָאוּ, והבנים
יזהרו בכבוד הוריהם, ועל כן גם לא כתוב וְלֹא יִזְדוּן
עוֹד, וְלֹא יִסְפוּ לַעֲשׂוֹת עוֹד, כי אמירה זו שייכת באופן
שדבר נעשה או יעשה, אבל אם זה דבר שלא יעשה כי
הרי לא היה ולא עתיד להיות, לא שייך לומר בזה וְלֹא
יִזְדוּן עוֹד, וְלֹא יִסְפוּ לַעֲשׂוֹת עוֹד.

דברי ישרים

פרשת השבוע לצעירי העאן גליון תס"ב 462
לזכות הרב עקיבא בן אלישבע אסתר לרפואתו השלמה בתושחי
בהוצאת מכון דברי יושר

פרשת כי תצא תשפ"ה

במה בפרשה

תמצית דברי הפרשה
בשילוב פירושים ודרושים

ילדים וקורים וחביבים!

פרשתנו היא הפרשה
העשירה ביותר בתורה,
במצוות.

שבעים וארבע מצוות

במננו עד נמנים בפרשה.

חלק גדול ממצוות אלו נוהגות אף בזמן הזה
ורבים מהם הן מצוות שבין אדם לחברו ובמיוחד
בדברים הנוגעים לגמילות חסדים עם הזולת,
ונמנה את חלקו בקצרה.

הפרשה נפתחת בדיו הקשור למלחמת
הרשות [מלחמת הרשות זו מלחמה על אמה
שאינה משבעת העמים שהיו בארץ ישראל,
ודיניה שונים מהמלחמה בשבעת העמים
שנקראת מלחמת מצוה], אם יהודי רוצה
להתחתן עם אשה שהוא שבה במלחמה,
צריך הוא לעשות דברים מסוימים ורק אחר כך
הוא יוכל להתחתן איתה.

מהלכה זו למדו חז"ל ומפרשי התורה
פרטים חשובים בצורת המלחמה הגדולה
והקבועה שיש לכל אחד - המלחמה מול הניצור
הרע, ובפסוקים רמוזים הדרכים כיצד לנצח
אותו ולהכניעו.

נלמד את הדיו שאסור לקחת מבן בכור את
חלקו הכפול ולתנו לבן אחר אפילו אם הוא
שוגא את אמו של הבכור.

נקרא בפרשה על מקרה נורא, מזעזע ומפחיד,
ילד שזה עתה נעשה בר מצוה שאינו שומע
בקול אביו ובקול אמו - בן סוטר ומורה, והוא
מתדדד למצב כל כך קשה, עד שהוא גונב

מאביו כסף כדי לקנות לעצמו
דברים שהוא רוצה, והתורה
מצוה להמיתו במיתת בית דין
בסקילה, כדי שלא יגדל ויהנה
שודד ורוצח.

נלמד בפרשה שמי שחטא ונגנש בענש מיתה
בסקילה, צריך לתלותו לאחר הסקילה, אבל
אסור להשאיר אותו כך בלילה, וצריך לקבורו
ביום מיתתו, מפני כבודו וכבוד השם.

נקרא על מצות השבת אבדה ליהודי, ועל
עזרה ליהודי שחמורו או שורו פורע תחת
משאו בדרך, בשתי המצוות הללו מוסיפה
התורה אזהרה שלא להתעלם מהאבידה או
מהחבר הזקוק לסייע.

בפרשה נכתבו מצוות שנוגעות לקדשת עם
ישראל ועל בן אומרת התורה שלא ילבש גבר
שמלת אשה ואשה לא תלבש בגדי איש, וכן
נקרא על מצוות שונות הקשורות לקדשת
המשפחה היהודית, דיגי הקדושין והגרשין,
ומי הם המתירים והאסורים להתחתן עם עם
ישראל, וכיצד על החתן להתנהג בביתו לאחר
החתונה.

התורה אוסרת על עמונים ומואבים לבוא
בקהל השם ואסור להם אפילו לאחר שהתגררו
להנשא לבנות ישראל, גרים הבאים מאדם
מתרים להנשא לישראלים אף על פי שניצאו
לקראתנו בחרב, וגם הגרים מהעם המצרי
שהרגו את תינוקות עם ישראל והטביעו אותם
ביאור מתרים לאחר שלש דורות להנשא
לישראלים.

תמצית ענייני הפרשה בשלוב פירושים ודרושים

תורה כפי שהתורה מורה לנו כיצד לשמור על טהרת הגוף והנפש גם בעת מלחמה, מזהירה אותנו התורה להשמר מכל דבר רע, וכלול בזה גם אסור לשון הרע והוצאת שם רע על איש ישראל, עוון זה הוא חמור כל כך עד שבבטיחו עלולים להנזק הרבה יותר מנזק של מלחמה עם אויבים.

מצוות רבות הנוגעות למסחר שבין אדם לחברו נאמרו בפרשה, אסור הלואה ברבית, זכויות הפועל והשכיר בעבודתו ובשכרו, אלו דברים מתיר למלוא לקחת מהלוא במשכנו ואלו לא, והדרך בה ראוי לקחת את המשכנו מיד הלואה, ועל החובה להיות ישרים במסחר ולא לרמות במשקל.

נלמד בפרשה על חיובו של היהודי לשמור על דבורו, לקיים את הנדרים שנדר, ולשמור על פיו שלא ידבר לשון הרע, והתורה מצוה אותנו לזכר את מה שארע למרים הנביאה, שאפילו שהיא הייתה צדקת גדולה, היא נענשה על כך שדברה לשון הרע.

מתוך המצוות הרבות נזכיר את מתנות העניים השייכות בשדה, פאה, לקט, שכחה, פרט ועוללות.

לפני שנסיים, נזכר את המצוה החשובה שנקרא בפרשה - אסור להכות יהודי! ואפילו אם מדבר ברשע שהוא חייב מלקות בבית דין, מתיר להכותו בבית דין לא יותר משלשים ותשע מלקות.

בסיום הפרשה נצטוונו לזכור את אשר עשה עמלק, ולמחות אותו מתחת השמים.

אנו מתפללים ומקוים ליום הזה שבו ימחה זכרו של עמלק, ומלכות השם תהיה שלמה בכל העולם במהרה בימינו, אמן.

שבת שלום ומבורך!

ומכאן שעמונים ומואבים אסורים לעולם לעמת מצרים ואדומים שיש להם אפשרות להנשא לעם ישראל, למדו חז"ל כי "גדול המחטיאו יותר מההרגו", ונקבע הדבר לכל הדורות עד עולם, ונלמד מכאן להתרחק ממחטיאים, להשמר מהם, ולא לאפשר להם להתקרב ולהתחבר עמנו מכל סבה שהיא, שכן סכנתם גדולה מסכנת הגוים המרצחים. נלמד כיצד "מצוה גוררת מצוה", כאשר מקימים מצוות שלוח השן כדיו, וזכים לברכת השם ובונים בית, ומצליחים לקנות כרם ושדה ובגדים נאים, אשר בהם יש מצוות מיוחדות כמו שזכרנו.

הבונה בית, מצוה עליו לעשות מעקה לגג ולהסיר מהבית כל דבר שיכול לסכן את הבאים אל הבית. הנוטע כרם צריך להזהר שלא יעבור על אסור כלאים.

החורש בשדה יזהר מלחרוש בשני סוגי בעלי חיים יחידיו, וכן אסור לרפב בעגלה הרתומה לשני סוגי בעלי חיים שונים, כגון שור וחמור.

בבגדים אסור שיהיה "שעטנז" - תערובת של חוטי צמר וחוטי פשתן, ואם יש בבגד ארבע כנפות [= פנות], חייבים להטיל בו ציצית קדם לבישתו.

אמנם על אף אסור שעטנז, אבל במצוות ציצית אין אסור שעטנז אם חוטי הציצית מפשתן והבגד מצמר.

דרךם של הגוים, שפאשר הם יוצאים למלחמה, הם מסירים מעליהם את ה"תחפשת" והם מתנהגים בגסות ובטמאה, אבל עם ישראל מצוה לשמור, במיוחד בעת מלחמה וסכנה על טהרה וצניעות וקדשת הממנה, וכאשר עם ישראל אינו מתנהג ככל הגוים, הקדוש ברוך הוא מצילו מן האויבים.